

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise - oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa v Ljubljani.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljave je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne.

Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Vse leto velja . . . 10,- K

pol leta . . . 5,- "

četrt leta . . . 2-50 "

posamezne številke po 20 h.

Za oznanila je plačati od enostopne petit-vrste,

če se tiska enkrat . . . 14 h

" " " dvakrat . . . 12 "

" " " trikrat . . . 10 "

za nadaljna uvrščanja od petit-vrste po 8 h.

Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto.

Priloge poleg poštnine 15 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarisa v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Življenjsko vprašanje Slovencev: Srednje šole v Trstu.

(Dalje in konec.)

Številke govore!

Govorili so in trdili celo v opravičilo, ker nam ne dajo slovenskih srednjih šol, da zato nimamo zadostnega materiala.

Statistika z naših nemških srednjih šol nam kaže pa ravno nasprotno. Število slovenskih otrok na tržaških nemških srednjih šolah od leta do leta narašča!

Na c. kr. državni gimnaziji v Trstu je vstopilo v šolskem letu 1902/03 v prvo šolo 31 slovenskih otrok, vseh Slovencev je bilo pa v tem letu na tem zavodu 139; v šolskem letu 1903/04 je vstopilo 38 slovenskih otrok, vseh Slovencev je bilo 141; v šolskem letu 1904/05 je vstopilo 40 Slovencev, vseh je bilo 132; v šolskem letu 1905/06 jih je vstopilo 34, vseh je bilo 142; v šolskem letu 1906/07 jih je vstopilo 32, vseh je bilo 136; v šolskem letu 1907/08 jih je vstopilo 36, vseh je bilo 138; v šolskem letu 1908/09 jih je vstopilo 42, vseh je bilo 148; v šolskem letu 1909-1910 jih je vstopilo 54, vseh je bilo 177; v šolskem letu 1910/11 jih je vstopilo 61, vseh je bilo 199; v šolskem letu 1911/12 jih je vstopilo 79, vseh je bilo 230.

Letos je učencev, ki obiskujejo na zavodu slovenščino, 245.

Iz te statistike jasno razvidimo, da na gimnaziji število slovenskih otrok konstantno raste ter da je očitek glede primanjkljaja materiala popolnoma neutemeljen in krivičen.

Sistem na državnih nemških šolah.

Nemci smatrajo šolo v prvi vrsti za politikum.

Gotovo je, da nemški učni jezik dela slovenskemu dijaku mnogo preglavic in težko in je to vzrok neuspehom, ki se deloma kažejo, zakaj talentiranost so slovenskim dijakom vedno lojalno pripoznali.

Tako nam notranje zatiranje poizgubi mnogo slovenskih otrok, ki bi na slovenski srednji šoli gotovo odlično zdelovali. Zaradi pritiska često zataje otroci svojo narodnost in samo letos bi lahko našli do 21 takih slučajev.

Pa so še drugi pedagoški nestvori tu!

Učenec je namreč sam volil, če hodi v prvem letu k slovenščini ali ne. Če se je prijavil, je moral potem tudi obiskovati

do konca leta predmet. In če je padel, je moral repetirati, ni bil pa obvezen, da je hodil še k slovenščini naslednje leto.

Ta unikum na pedagoškem polju je pripravil marsikaterega slovenskega dijaka, da se je vpisal rajši za Nemca!

Celo to se je zgodilo, da je učenec grozil učitelju, da izstopi od slovenščine, če mu ne da dobrega reda.

Žalostno sliko nam tudi kaže malo število slovenskih dijakov, ki dokončajo nemške srednje šole. Tako je bilo v

šol. letu	1902/3	v I. letu	31.	v VIII. letu	9 Slovencev
1903/4	38	10	10	10	10
1904/5	40	5	5	5	5
1905/6	34	5	5	5	5
1906/7	32	10	10	10	10
1907/8	36	4	4	4	4
1908/9	42	9	9	9	9
1909/10	54	4	4	4	4
1910/11	61	12	12	12	12
1911/12	79	9	9	9	9

Nehote se moramo vprašati po vzroku malega števila slovenskih dijakov, ki dovrše srednje šole.

Vzrok pa ni tako težko dobiti. Do pete šole ima dijak vedno borbo z učnim jezikom. In ker mora od delovati zaradi težkoč takorekoč s podvojenimi močmi, so do pete šole njegove moči mnogo bolj absorbirane od njegovih sošolcev.

Slovenski dijak prične pešati, njegove moči so že precej izčrpane.

To vse je pedagoško utemeljeno, zakaj na materinski pouk elementarne šole, sodi pouk v materinščini tudi v srednji šoli, ker sicer je vse protinaravno.

Nič boljše ni z realkami!

Statistika realke in vpogled v pouk, nam kaže iste hibe.

1902/3	je bilo v I. r.	26.	v VII. r. le 1.	vseh 77 Slov.
1903/4	13	3	3	62
1904/5	12	2	2	61
1905/6	18	2	2	62
1906/7	22	2	2	71
1907/8	13	2	2	76
1908/9	25	8	8	85
1909/10	21	3	3	91
1910/11	25	4	4	90
1911/12	21	5	5	93

Razmere in hibe so tu iste, kakor na gimnaziji.

Pripravnice, pedagoški nestvori!

Da tem laglje vlada zadržuje realizacijo slovenskih srednjih šol, je ustvarila

poseben pedagoški nestvor šoitstva: naše c. kr. pripravnice!

Pripravnica v ulici Sv. Frančiška in na Proseku imajo nalogo v dveh letih naučiti slovenskega dijaka nemščine, da bi mogli potem prisostvovati pouku na srednji šoli s tujim — nemškim — učnim jezikom.

To je plen na slovensko deco! Najprej se opleni slovenskega dijaka za celi dve šolski leti — ker niso prej preskrbeli za pouk v nemščini — potem ga pa še opleni nadaljnega pouka v materinščini. A še večje zlo napravijo s tem, ker zamore slovensko dijaštvo v srednji šoli, kakor smo že preje dokazali.

Slovenski dijak je tudi še potem izpostavljen, posebno na realki, pritisku nemškega učnega jezika, ker nečejo uvaževati položaja slovenskega dijaka in nečejo odjenjati od principa, da bi slovenskega dijaka, prej poučevanega v materinščini, že v prvih letih naravnost ne tirinizirali z nemščino.

Temu je kriv nezdrav šolski zistem!

Pripravnice so pa absolutno nesprejemljivi pedagoški nestvori, ki se naj v njih v dveh letih priučijo slovenski dijak nemščine (medklic: Nürenberger Trichter!) neglede na to, da v teh dveh letih pride lahko precej iz tira v materinščini.

In najtežja obsodba tega šolskega sistema je že prej dokazano dejstvo, da se marsikaterokrat slovenski učenci, tudi če so nadarjeni, nekako izčrpa v boju s težavami neprimerne učnega jezika, tako da često opešavajo v V. ali VI. razredu, in jih le zaradi tega tako malo dokonča srednje šole.

S pedagoškega in narodno gospodarskega stališča je pa potreba pripravnice odpraviti!

Zahtevamo realno gimnazijo!

Statistika realke in gimnazije nam kaže, da bi bil najprimernejši tip za nas realna gimnazija.

Malo število slovenskih dijakov na realki nam sicer kaže, da ni pravega umevanja med našim ljudstvom za realni študij, a ravno s tipom slovenske realne gimnazije bi odpadla tudi ta hiba.

Mnogo Slovencev na realki hodi sedaj k italijanščini, odkar velja sloven-

ščina kot obligaten predmet, in tako bi število slovenskih otrok za realno gimnazijo še znatno naraslo, kakor hitro odpade ono zlo nemškega učnega jezika.

Iz Trsta bi bilo računati po sedanjih statistikah okroglo na 350 slovenskih dijakov za realno gimnazijo s slovenskim učnim jezikom. Gotovo pa je, da bi število znatno naraslo iz Trsta samega, kakor hitro odpade zlo nemškega učnega jezika; mnogo bi pa prihajalo v Trst tudi izven-tržaških dijakov na realno gimnazijo, ako dobe Slovenci srednje šole v svojem jeziku.

Iz naše okolice bi se vsulo še ono veliko število učencev, ki ob sedanjih razmerah (na Primorskem!) zaradi nepoznavanja nemškega učnega jezika sploh ne morejo v državne srednje šole.

Pravico imamo Slovenci, da zahtevamo ravno sedaj srednjih šol!

Sedaj, ko se Italijanom pripravlja izpolnitev zadnje zahteve na šolskem polju, ko se za Nemce, kakor doslej, trosijo milijoni, in ko se je pri uradnem ljudskem štetju izkazalo, da je Trst največje slovensko mesto, ne smemo molčati, moramo marveč glasno in odločno uveljavljati svoje zahteve, ki so upravičene z narodnega stališča, v interesu same države in naravnost tudi po istem naziranju, ki brani mučiti nemo žival, toliko bolj pa nežno šolsko mladino.

Bojazen o hiperprodukciji inteligentnega proletariata.

Pomislek, da bi slovenske srednje šole dale preveč inteligentnega proletariata, ni na mestu: iz realne gimnazije vodi pot ne samo na vseučilišče, nego tudi na tehniko in sploh v praktične poklice, v katerih je doslej še veliko premalo Slovencev. Oni, ki ne bi mogli nadaljevati v srednjih, bi še dobili mesta v trgovskih in obrtnih šolah. In tudi če se imajo izseliti čez morje, je za njih in za narod bolje, ker gredo v novo domovino kot strokovno izobraženi in za boljše službe usposobljeni delavci, namesto le kot težaki.

Tožba, da naši starši ne znajo ceniti realk, bi tudi tu odpadla.

Starši pač ne morejo naprej vedeti, za kaj je njih otrok bolj sposoben. Sedaj, če so ga dali v realko ali gimnazijo, je bila njih usoda in pot določena. V realni gimnaziji se pa dijak šele v višjih razredih odloči za isto stroko, za katero je tekom let pokazal več sposobnosti in nagnenja.

Resolucija.

K sklepu referata je ravnatelj Ivan Vrščaj predlagal sledečo resolucijo, ki je bila soglasno sprejeta:

Učiteljsko društvo za Trst in okolico zbrano na svojem jesenskem sestanku dne 21. novembra 1912, opozarja politiško vodstvo Slovencev v Trstu, da je slovensko šolsko vprašanje še zmeraj nereseno in da se od zahtev, izraženih na velikem zborovanju v »Nar. domu« dne 2. julija 1911, ni izpolnila niti ena točka. V smislu današnjih razprav in nasvetov pa opozarja:

1. Da naj obrne imenovano vodstvo svojo pozornost dejstvu, da se ravnokar vrše priprave, da se uredniči prva točka citiranega šolskega programa, namreč tičočča se obveznosti slovenskega jezika na državnih ljudskih šolah v Trstu.

2. Z ozirom na posebne okoliščine se zdi zbranemu učiteljstvu, da bi bil baš sedaj čas, da se vodstvo Slovencev v

LISTEK.

† Fani Grumova.

Odločeni so rozi kratki dnovi; kar pride nanjo pomladanska slana, al' v cvetju jo zapadejo snegovi.

Fani Grumova — umrla! To je prišlo tako nenadoma, da mi je za nekaj hipov zastalo srce, ko sem čitala te kratke, a grozne besede.

Solze žalosti so orosile moja lica, in spomini nekdanjih lepih dni so se porodili v duši...

Ni še dolgo temu — komaj 3 leta — ko smo pohajale skupno 4. letnik na ljubljanskem učiteljskem. Vse smo te ljubile, ti dobra Fani! Nisi poznala sovraštva in zavisti. Bila si vsem svojim kolegijam dobra in ljubezniva prijateljica. Kako rada si vsaki pomagala! Koliko uslug si

storila meni! Iskrena ti hvala, ljuba Fani!

In ko smo se napotile vsaka na svojo življenjsko pot, kako presrečno in prijateljsko je bilo slovo.

Polna lepih idealov in mladostne navdušenosti si namerila korak v življenje. Lepo in vabljivo je ležalo pred teboj. Pa kako kmalu si uvidela, da

»... cvetje, na stezo nastlano, le trnje zakriva, da zvene ti rano.«

Spoznala si, da je življenje delaven dan, poln znoja in boja. Spoznala si, kako vzvišen in lep je učiteljski poklic, pa tudi, da je ravno učiteljski stan najtežavnejši, najbednejši in najbolj teptan stan.

Pa to zadnje te ni plašilo. Posvetila si vse svoje moči poklicu in bila vestna in dobra učiteljica. Ostala si zvesta našim nekdanjim idealom in nazorom in zato hvala ti!

Naporna je bila tvoja pot. Držala je med trnjem in kamenjem po strmini. Neustrašeno si korakala navzgor, počasi sicer, a tem gotoveje. In tam na vrhu te je čakalo plačilo. Krvave so bile tvoje

noge, trudno in upehano telo, bolestna duša. Pa nisi omagovala. Le naprej, naprej po začrtani poti! In že si se bližala vrhu. Že si iztezala roke po toliko zasluženem plačilu — pa hipoma se ti je stemnilo pred očmi, in pred teboj je zazijal grozeč, poguben prepad...

In zdaj te ni več! Zakaj si odšla v cvetu mladosti?! Zakaj si zapustila nas, ki smo te tako ljubili?! Na tvojem grobu plakamo, tvoje sošolke, žaluje po tebi vsakdo, ki te je poznal.

Za tabo pa toči solze tudi mladina, ki si ji bila ljubeča in skrbna učiteljica. Odšla si, ko si komaj začela živeti.

Črna zemlja je zagrnila tvoje truplo, a ni požrla idealov, za katere si se borila, za katere si ževala svoje mlado življenje.

Na tvojem grobu ti prisegamo tvoje nekdanje tovarišice, da hočemo zvesto čuvati tvoje in svoje ideale in nazore in trdno stati na braniku v vseh bojih in viharjih življenja!

Sladko počivaj, ljubljena Fani!

I. Č.